



Exploring the Connection Between Spiritual Intelligence and Psychological Well-Being and Life Satisfaction

Sedat ALEV^a

Keywords:

Spiritual intelligence,
Psychological well-being,
Life satisfaction,
Gifted student

Submit: 16.01.2025

Accept: 09.03.2025

Publish: 31.03.2025

Research Article

The objective of this study was to explore the connection between the spiritual intelligence levels of gifted students and their psychological well-being and life satisfaction. A total of 246 gifted students from Science and Art Centers in Gaziantep participated in the study, which was based on a relational survey model. Data collection involved the "Personal Information Form, Spiritual Intelligence Scale, Psychological Well-Being Scale, and Life Satisfaction Scale". SPSS 22.0 and AMOS 23.0 were used to analyze the data, including correlation coefficients and regression analyses alongside descriptive Statistics. The study found that while gifted students' spiritual intelligence was at a medium level, their psychological well-being and life satisfaction were relatively high. There was a significant positive correlation between spiritual intelligence, psychological well-being, and life satisfaction. Regression analysis confirmed that spiritual intelligence significantly predicts both psychological well-being and life satisfaction. Integrating educational courses with methods that enhance spiritual intelligence can improve psychological well-being and life satisfaction. Education and training programs should be prepared in accordance with specific characteristics to raise gifted students with high levels of spiritual intelligence. Seminars should be organized for parents and educators about spiritual intelligence, and the importance of the subject should be emphasized.

DOI:10.5281/zenodo.15089584

INTRODUCTION

Intelligence has always intrigued human beings, both in the past and today. Galton provided one of the earliest definitions of intelligence, describing it as a general capacity that is based on the senses, which serve as channels for acquiring information (Sak, 2010). In addition to defining intelligence, various perspectives have proposed different types of intelligence. One such perspective is Howard Gardner's "theory of multiple intelligences," introduced in his book 'Frame of Mind'. This theory outlines seven types of intelligence: linguistic, logical-mathematical, musical, bodily-kinesthetic, spatial, interpersonal, and intrapersonal intelligence. The book also identifies four models of intelligence: physical intelligence, IQ (linguistic and mathematical intelligence), EQ (emotional intelligence), and SQ (spiritual intelligence). It is suggested that EQ and SQ are closely related, as both engage with emotions rather than physical or analytical thinking (Zohar & Marshall, 2014).

Recent years have seen an increased focus on spiritual intelligence as an important type of intelligence, particularly due to its emphasis on emotional aspects (Karakaş, 2017; Söylemez & Koç, 2019). Spiritual intelligence is defined as an inherent ability to find meaning, involving a range of abilities and competencies that form a person's specialized knowledge. Emmons et al. (2008) suggest that spiritual knowledge contributes to a knowledge base that aids adaptive problem-solving behavior. In the context of education, studies on the subject indicate that students' high spiritual intelligence has a positive effect on their academic performance and achievement (Ma & Wang, 2022; Zhou et al., 2024). Khoshtinat (2012) noted that spiritual intelligence is intertwined with spirituality and values, thus enhancing one's ability to address cultural and social challenges effectively, underlining its significance in an individual's life. Therefore, psychological well-being, which reflects a comprehensive evaluation of an individual's feelings and thoughts about their life (Türkdoğan & Duru, 2012), is thought to be associated with spiritual intelligence.

Psychological well-being involves striving for a balance between personal concerns and social interests. It's defined as the pursuit of realizing one's true potential, beyond simply being happy (Karaçam & Pulur, 2016). This concept is linked to individuals feeling good, being productive, finding meaning in life, and fostering humanistic values (Ertürk et al., 2016). Psychological well-being consists of sub-dimensions such as self-acceptance, positive relationships with others, autonomy, environmental mastery, life purpose and personal development (Ryff, 1989). Research has shown that people with high psychological well-being tend to have better psychological and physical health, as well as a superior quality of life (Keyes et al., 2010). Therefore, high psychological well-being is often associated with greater life satisfaction.

Life satisfaction, first introduced as a sub-dimension of happiness by Neugarten in 1961, has been a key topic of study over the years (Dilmaç & Ekşi, 2008). Çeçen (2008) defined it as the positive evaluation of one's life based on individual criteria. Life satisfaction can fluctuate according to an individual's happiness, quality of life, and subjective well-being. It plays a significant role during high school years when individuals experience intense emotions, work satisfaction, and a desire to succeed. The concepts of spiritual intelligence, psychological well-being, and life satisfaction are closely linked in education and significantly impact each other. Evaluating and enhancing these concepts within the educational process is essential, particularly in nurturing well-prepared generations. Møller (1996) highlighted the importance of examining young people's life satisfaction for societal welfare and future. High life satisfaction during high school, when gifted students

become self-aware, make career decisions, and invest in their personalities, is crucial for their happiness and personal development (Seydooğulları et al., 2014).

Different levels of talent and intelligence exist among individuals. It is critical to educate gifted individuals, who make up around 2% of the population, to enhance their productivity and utilize their potential for social development, which is essential for societal welfare and determining their international standing. Gifted individuals, characterized by their leadership, motivation, determination, quick thinking, and creative problem-solving skills, are key drivers of societal progress and change (MoNE, 2019). The contemporary education system bears the significant responsibility of discovering and educating today's gifted children, the future's vital human resources, to contribute to social development (Davaslıgil, 2004). There is a gap in the literature regarding studies that examine spiritual intelligence, psychological well-being, and life satisfaction together in gifted students. Therefore, investigating these aspects in gifted students is expected to contribute to the preparation of educational programs and guidance activities.

The literature reveals that studies on spiritual intelligence, a relatively new concept, are still few. In their 2019 study, Söylemez and Koç found that spiritual intelligence is a strong predictor of life meaning and satisfaction. Karakaş (2017) explored how spiritual intelligence relates to internally oriented religiosity, forgiveness, and subjective well-being, identifying a significant positive relationship. Regarding psychological well-being, Söner and Yılmaz (2018) investigated high school students' well-being in relation to factors such as social media addiction. They found that while there was no significant difference between the well-being of male and female students, students with smartphones and those in Anatolian high schools had higher psychological well-being compared to their counterparts in imam hatip high schools. Eryılmaz (2011) studied self-esteem and optimism in adolescents, concluding that positive expectations for the future were linked to higher subjective well-being. Çelik (2008) also examined the association between emotional intelligence and subjective well-being, finding a moderate and significant correlation, with subjective well-being predicting emotional intelligence.

In their study, Koçak and İçmenoğlu (2012) examined how emotional intelligence and creativity levels influence life satisfaction among gifted secondary education students. They found a significant relationship between students' emotional intelligence sub-dimensions, creativity levels, and life satisfaction. Notably, the sub-dimensions of optimism and expressing emotions were significant predictors of life satisfaction in gifted students. Kırtıl's (2009) research also demonstrated a positive and significant relationship between life satisfaction and emotional intelligence levels in students. Given the importance of spiritual intelligence, psychological well-being, and life satisfaction within education, it is clear that more studies are needed. The emergence of spiritual intelligence as a scientific category has opened new avenues for research. Despite numerous studies on spiritual intelligence, psychological well-being, and life satisfaction, no research has examined all three together. Therefore, this study seeks to investigate the spiritual intelligence levels of gifted students in relation to their psychological well-being and life satisfaction. This examination can help experts in providing effective psychological counseling and organizing psychosocial trainings for gifted students. Additionally, the study's recommendations can serve as a valuable guide for future research on similar topics.

Purpose of the Study

This study aims to examine the relationship between the spiritual intelligence of gifted high school students and their psychological well-being and life satisfaction. The sub-questions are:

1. What are the levels of spiritual intelligence, psychological well-being, and life satisfaction among students?
2. Is there a significant correlation between spiritual intelligence, psychological well-being, and life satisfaction in students?
3. Does spiritual intelligence significantly predict psychological well-being?
4. Does spiritual intelligence significantly predict life satisfaction?

METHOD

The study applied the relational survey model to investigate the associations between spiritual intelligence, psychological well-being, and life satisfaction. This model seeks to determine the existence and nature of relationships among multiple variables (Karasar, 2015). In such studies, once the relationships are identified, predictions are made regarding potential cause-and-effect relationships between the variables.

Sample

In this study, the participants were determined through purposive sampling. Erkuş (2012) states that purposive sampling is a method that should be preferred in researches planned to be conducted on people with specific, limiting and hard-to-reach characteristics. A total of 246 gifted students from Science and Art Centers in Gaziantep participated in the study.

Table 1. *Distribution of the Program Steps of the Students Participating in the Study in BİLSEM*

Class (Program at BİLSEM)	Male	Girl	Total
Grade 9 (ÖYG)	31	33	64
Grade 10 (ÖYG)	39	35	74
11th grade (Project)	37	30	67
Grade 12 (Project)	22	19	41
General Total	129	117	246

Note: ÖYG, special skills development program

Table 1 reveals that out of the total participants, 129 (52.4%) were male, and 117 (47.6%) were female. When considering grade levels, the 9th grade (SCS) had 31 male students and 33 female students, while the 10th grade (SCS) had 39 male students and 35 female students. The 11th grade (Project) included 37 males and 30 females, and the 12th grade (Project) included 22 males and 19 females.

Data Collection Tools

In this study, data were collected using the "Spiritual Intelligence Scale," "Psychological Well-Being Scale," and "Life Satisfaction Scale," along with the students' personal information. The scales utilized a 5-point Likert response format.

Personal information form: The form contains inquiries about the student's gender, age, province of education, and Bilsem (Science and Art Center) step area/class.

Spiritual Intelligence Scale: The scale, originally developed by Kumar and Mehta (2011), was adapted into Turkish by Erduran-Tekin and Ekşi (2019). This scale comprises 19 items divided into four sub-dimensions: self-disclosure, human values, compassion, and conscientiousness. The total score can be calculated by summing the sub-dimensions. In this study, the reliability and validity of the scale were reassessed. The overall internal consistency coefficient (Cronbach Alpha) was found to be .824. Confirmatory factor analysis (CFA) was performed to verify the scale's construct validity. The CFA results indicated acceptable model fit values (Hu & Bentler, 1999; Kline, 2011): $\chi^2=158.419$, $\chi^2/sd=2.296$, $p=0.00$, GFI=0.912, NFI=0.891, TLI=0.913, CFI=0.934, RMSEA=0.076, concluding that the values were at an acceptable level.

Psychological Well-Being Scale: The Psychological Well-Being Scale, designed according to Ryff's (1989) multidimensional model of well-being, includes dimensions such as self-acceptance, positive relationships with others, autonomy, environmental mastery, life purpose, and personal growth. It was shortened and revised by Ryff and Keyes in 1995 and later adapted into Turkish by İmamoğlu in 2004. The scale contains 18 items and can be assessed using a total score. In this study, the reliability and validity of the scale were reassessed, with an internal consistency coefficient (Cronbach Alpha) of .796. CFA was conducted to evaluate construct validity, yielding model fit values of $\chi^2=177.592$, $\chi^2/df=2.467$, $p=0.00$, GFI=0.895, NFI=0.872, TLI=0.897, CFI=0.919, RMSEA=0.080. These values are at an acceptable level (Hu & Bentler, 1999; Kline, 2011).

Life Satisfaction Scale: The scale developed by Diener et al. (1985) to assess students' life satisfaction, was adapted, validated, and tested for reliability by Dağlı and Baysal in 2016. It comprises 5 items in a single dimension. The CFA results indicated that the model fit values were acceptable (Hu & Bentler, 1999; Kline, 2011): $\chi^2=6.762$, $\chi^2/df=2.254$, $p=0.00$, GFI=0.989, NFI=0.936, TLI=0.870, CFI=0.961, RMSEA=0.074.

Data Analysis

To identify outliers, z-values of each scale item were calculated, and values outside the range of -3 to +3 were removed (Çokluk et al., 2012). Skewness and kurtosis values, ranging between -1.5 and +1.5, confirmed the data's normal distribution (Tabachnick & Fidell, 2013). SPSS 22.0 was used for descriptive statistics, correlation, and regression analysis, while AMOS 23.0 was used for CFA. Values less than 5 for χ^2/sd , values less than .08 for RMSEA, and values of .90 or above for GFI, NFI, IFI, TLI, and CFI are considered good fit values (Hu & Bentler, 1999). Cronbach's Alpha (α) coefficients were calculated for reliability. Correlation coefficients determined the relationships between variables, and regression analysis assessed the prediction levels of independent variables on dependent variables.

Ethics Committee Permission Certificate

This research was ethically approved by XXX University Social and Human Sciences Research Ethics Committee with the decision numbered 202/124 on 11.15.2023.

FINDINGS

Descriptive Statistics and Correlation Coefficients of Variables

Table 2. Descriptive Statistics and Correlation Coefficients Related to Spiritual Intelligence, Psychological Well-Being and Life Satisfaction

Variables	Mean	SS	Std. Error	1	2	3
1. Spiritual Intelligence	3.33	.66	.04	1		

2. Psychological Well-Being	4.02	.37	.02	.194**	1	
3. Life Satisfaction	4.17	.40	.02	.228**	.188**	1

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Table 2 indicates that students' perceptions of spiritual intelligence are at a medium level (mean = 3.33), while their perceptions of psychological well-being (mean = 4.02) and life satisfaction (mean = 4.17) are comparatively high. This means that life satisfaction has the highest perception level, and spiritual intelligence has the lowest, according to the students' mean scores. The correlation coefficients demonstrate positive relationships between spiritual intelligence and psychological well-being ($r = .194$, $p < .01$); spiritual intelligence and life satisfaction ($r = .228$, $p < .01$); and psychological well-being and life satisfaction ($r = .188$, $p < .01$).

Spiritual Intelligence Predicts Psychological Well-Being

Table 3. Regression Analysis Results for Spiritual Intelligence Predicting Psychological Well-Being

Predictor (independent) variable	B	Std. Error	β	t	p
(fixed)	3.649	.126		28.998	.000
Spiritual Intelligence	.110	.037	.194	2.966	.003

Predicted (dependent) variable: Psychological Well-Being

R^2 change = .037, $p < .01$

According to the regression analysis presented in Table 3, spiritual intelligence is a significant predictor of psychological well-being for gifted students ($\beta = .194$, $p < .01$). It explains approximately 4% of the variance in their psychological well-being ($R^2_{\text{change}} = .037$; $p < .01$). This means that as students' spiritual intelligence improves, their psychological well-being also tends to improve.

Spiritual Intelligence Predicts Life Satisfaction

Table 4. Regression Analysis Results for Spiritual Intelligence Predicting Life Satisfaction

Predictor (independent) variable	B	Std. Error	β	t	p
(fixed)	4.483	.190		23.618	.000
Spiritual Intelligence	.197	.056	.228	3.526	.001

Predicted (dependent) variable: Satisfaction with Life

R^2 change = .052, $p < .01$

Table 4's regression analysis shows that students' spiritual intelligence significantly influences their life satisfaction ($\beta = .228$, $p < .01$). Approximately 5% of the variance in life satisfaction is explained by spiritual intelligence ($R^2_{\text{change}} = .052$; $p < .01$). In simpler terms, higher spiritual intelligence levels are associated with higher life satisfaction among students.

DISCUSSION, CONCLUSION and RECOMMENDATIONS

The research exploring the association between the spiritual intelligence of gifted students and their psychological well-being and life satisfaction revealed that their perceptions of spiritual intelligence were at a medium level, whereas their perceptions of psychological well-being and life satisfaction were relatively high. Due to the recent inclusion of spiritual intelligence in the literature and the limited number of studies, no research was found that determined the spiritual intelligence

perception levels of students. Regarding psychological well-being, Çelik (2019) found similar results, concluding that students' levels were relatively high. Aydın (2019) also supported this finding. For life satisfaction, Ogurlu et al. (2016) found that it was moderate among gifted students, with Özkaya (2017) reporting similar findings. However, the present research concluded that students' life satisfaction was relatively high.

Analyzing the direction and level of relationships between the variables through correlation analysis, it was found that there is a positive and significant association between students' spiritual intelligence and their psychological well-being and life satisfaction. Furthermore, a positive, albeit moderately low, relationship was identified between psychological well-being and life satisfaction. Research by Karakaş (2017) on the relationship between spiritual intelligence and psychological well-being indicated that spiritual intelligence contributes to more positive emotions and well-being. Similarly, a study by Söylemez (2016) on spiritual intelligence and life satisfaction concluded that significant positive relationships exist between spiritual intelligence, the meaning of life, and life satisfaction, supporting the current findings. This research confirms that high spiritual intelligence levels enhance students' life satisfaction. Another key finding from the correlation analysis is the positive and significant but low relationship between psychological well-being and life satisfaction. According to Keyes et al. (2010), individuals with high psychological well-being tend to have better psychological and physical health and a higher quality of life, leading to higher life satisfaction among those who feel psychologically well.

Following the identification of variable relationships, regression analysis was conducted to determine whether spiritual intelligence is a predictor of psychological well-being and life satisfaction. In the first model, using spiritual intelligence as the independent variable and psychological well-being as the dependent variable, regression analysis indicated that spiritual intelligence is a significant predictor of psychological well-being. In simpler terms, higher levels of spiritual intelligence positively affect students' psychological well-being. Karakaş (2017) found similar results, showing that spiritual intelligence positively predicts well-being. In the second model, spiritual intelligence (independent variable) was analyzed as a predictor of life satisfaction (dependent variable), and the findings revealed that spiritual intelligence predicts life satisfaction positively and significantly. This was also supported by Söylemez and Koç (2019), who concluded that spiritual intelligence significantly predicts students' life satisfaction. These findings demonstrate that as students' spiritual intelligence levels increase, so does their life satisfaction.

Based on the research findings, several recommendations have been proposed. To increase psychological well-being and life satisfaction, courses at all educational levels should incorporate learning-teaching methods that develop spiritual intelligence. Gifted students should have opportunities to participate in social activities that enhance their life satisfaction. Educational programs and training sessions should be designed according to the research findings. Programs need to be tailored to foster spiritual intelligence, and seminars should be held to educate parents and educators on the importance of spiritual intelligence. To ensure gifted students are happy and maintain a positive outlook, training that develops a positive perspective and improves spiritual intelligence should be provided, leading to increased life satisfaction and psychological well-being.

The study focused on a sample of gifted students. Conducting research with different samples can provide comparative insights into similarities and differences between the results. Future research could explore variables that are believed to be related to spiritual intelligence,

psychological well-being, and life satisfaction, such as personality traits, perceived social support, and self-efficacy. While this study utilized a quantitative method, qualitative research could be conducted to examine the relationships between variables.

Contribution Rate of Authors

The author prepared the article alone.

Conflict of Interest

There is no conflict of interest with any person or organization.

REFERENCES

- Aydın, E. (2019). *Ergenlerin algılanan anne baba tutumlarının benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi.
- Çeçen, A. R. (2008). Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yordamada bireysel bütünlük (tutarlılık) duygusu, aile bütünlük duygusu ve benliksaygısı. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 4(1), 19-30.
- Çelik, S. (2019). *Ergenlerde psikolojik iyi oluşun kişilik özellikleri ve yaşam amaçları değişkenlerine göre yordanması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Çelik, Ş. (2008). *Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının duygusal zekâ açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli SPSS ve LISREL uygulamaları*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dağlı, A., & Baysal, N. (2016). Yaşam doyumunu ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Electronic Journal of Social Sciences*, 15(59), 1250-1262.
- Davaslıgil, Ü. (2004). *Üstün zekâlı çocukların eğitimi. I. üstün yetenekli çocuklar kongresi seçilmiş makaleler kitabı*. Çocuk Vakfı Yayınları.
- Dilmaç, B., & Ekşi, H. (2008). Meslek yüksek okullarında öğrenim gören öğrencilerin yaşam doyumları ve benlik saygılarının incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20, 279-287.
- Emmons, R., Mehmedoğlu, A., & Şengül, F. (2008). Maneviyat bir zekâ mıdır? Güdülenme, biliş ve nihaî ilgi psikolojisi. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (35), 133-158.
- Erduran-Tekin, Ö., & Ekşi, H. (2019). Adapting the scale for spiritual intelligence to Turkish. *Spiritual Psychology and Counseling*, 4, 123-141.
- Erkuş, A. (2012). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci*. (4. Baskı). Seçkin Yayın Evi.
- Ertürk, A., Kara, S. B. K., & Güneş, D. Z. (2016). Duygusal emek ve psikolojik iyi oluş: bir yordayıcı olarak yönetsel destek algısı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(4), 1723-1744.
- Eryılmaz, A. (2011). Ergen öznel iyi oluşu ile olumlu gelecek beklentisi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 24, 209-215.
- Hu, L., & Bentler, P. M. (1999). Cut off criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modelling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55.
- İmamoğlu, E. O. (2004). İyi oluşun benlik kurgusu bağıntıları (self-construal correlates of well-being). Unpublished data.

- Karaçam, A., & Pulur, A. (2016). Beden eğitimi öğretmenlerinin başarı algılarında yordayıcı olarak akademik iyimserlik, psikolojik iyi oluş ve fiziksel öz saygı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(1), 209-218.
- Karakaş, A. C. (2017). Manevi zekanın iç yönelimli dindarlık, affetme esnekliği ve öznel iyi oluşla ilişkisi. *Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 53-63.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (28. basım). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Keyes. C. L., Dhingra, S. S., & Simoes, E. J. (2010). Change in level of positive mental health as a predictor of future risk of mental illness. *American Journal of Public Health*, 100(12), 2366-2371.
- Khoshtinat, V. (2012). Relationship between spiritual intelligence and religious (spiritual) coping among students of Payame Noor University. *International Research Journal of Applied and Basic Sciences*, 3(6), 1132-1139.
- Kırtıl, S. (2009). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin duygusal zekâ ve yaşam doyumu düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*. Guilford.
- Koçak, R., & İçmenoğlu, E. (2012). Üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ ve yaratıcılık düzeylerinin yaşam doyumlarını yordayıcı rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(37), 73- 85.
- Ma, Q., & Wang, F. (2022). The role of students' spiritual intelligence in enhancing their academic engagement: A theoretical review. *Frontiers in Psychology*, 13, 857842. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.857842>
- Møller, V. (1996). Life satisfaction and expectations for the future in a sample of university students: A research note. *South African Journal of Sociology*, 27(1), 16-26. <https://doi.org/10.1080/02580144.1996.10430699>
- MEB (Millî Eğitim Bakanlığı). (2015). *Bilim ve sanat merkezleri yönergesi*.
- MEB (Millî Eğitim Bakanlığı). (2019). *Özel yetenekli bireyler strateji ve uygulama planı* (2013-2017).
- Ogurlu, Ü., Birben, F. Y., Öpengin, E., & Yalın, H. S. (2016). Üstün zekâli ergenlerde yalnızlık ve yaşam doyumu ilişkisi. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (31), 161-184.
- Özkaya, G. (2017). *Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile umutsuzluk ve yaşam doyumu arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi.
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(6), 1069-1081. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.57.6.1069>
- Sak, U. (2010). *Üstün zekâlılar: Özellikleri, tanınmaları, eğitimleri*. Maya Akademi.
- Seydoğulları, S. Ü., Arıdağ, N. Ç., & Koç, M. (2014). The investigation of moral judgement competence of high school students in terms of parental attitudes. *Journal of Faculty of Educational Sciences*, 47(2), 21-40.
- Söner, O. ve Yılmaz, O. (2018). Lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ve psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişki. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(13), 59-74.
- Söylemez, A. (2016). *Manevi zekanın yaşamın anlamı ve yaşam doyumunun yordayıcısı olarak incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi.
- Söylemez, A., & Koç, M. (2019). Studying spiritual intelligence as a predictor on meaningfulness and life satisfaction. *Spiritual Psychology and Counseling*, 4(2), 109-122.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (sixth ed.). Pearson, Boston.

- Turkdogan, T., & Duru, E. (2012). The role of basic needs fulfillment in prediction of subjective well-being among university students. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 12(4), 2440-2446.
- Zhou, Z., Tavan, H., Kavarizadeh, F., Sarokhani, M., & Sayehmiri, K. (2024). The relationship between emotional intelligence, spiritual intelligence, and student achievement: a systematic review and meta-analysis. *BMC Medical Education*, 24(1), 217. <https://doi.org/10.1186/s12909-024-05208-5>
- Zohar, D., & Marshall, I. (2014). *SQ: Ruhsal zekâmızla bağlantı kurmak*. (B. Erdemli ve K. Budak. Çev.). Meta Yayınları.



Manevi Zekâ ile Psikolojik İyi Oluş ve Yaşam Doyumu Arasındaki Bağın Araştırılması

Sedat ALEV^a

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, özel yetenekli öğrencilerin manevi zekâ düzeyleri ile psikolojik iyi oluşları ve yaşam doyumları arasındaki bağlantıyı araştırmaktır. İlişkisel tarama modeline dayanan çalışmaya Gaziantep'teki Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğrenim gören toplam 246 özel yetenekli öğrenci katılmıştır. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu ile, "Manevi Zekâ Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra korelasyon katsayıları ve regresyon analizleri de dahil olmak üzere SPSS 22.0 ve AMOS 23.0 programından yararlanılmıştır. Çalışma, özel yetenekli öğrencilerin manevi zekâlarının orta düzeyde olduğunu, psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumlarının ise görece yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Manevi zekâ, psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumu arasında pozitif yönde anlamlı bir korelasyon bulunmuştur. Regresyon analizi, manevi zekânın hem psikolojik iyi oluşu hem de yaşam doyumunu önemli ölçüde yordadığını doğrulamıştır. Eğitim kurslarının manevi zekâyı geliştiren yöntemlerle bütünleştirilmesi psikolojik iyi oluşu ve yaşam doyumunu artırabilir. Yüksek düzeyde manevi zekâya sahip üstün yetenekli öğrencilerin yetiştirilmesi için eğitim ve öğretim programları belirli özelliklere uygun olarak hazırlanmalıdır. Manevi zekâ konusunda ebeveynlere ve eğitimcilere yönelik seminerler düzenlenmeli ve konunun önemi vurgulanmalıdır.

Anahtar Kelimeler:

Manevi zekâ,
Psikolojik iyi oluş,
Yaşam doyumu,
Özel yetenekli öğrenci

Yükleme: 16.01.2025

Kabul: 09.03.2025

Yayınlanma: 31.03.2025

Araştırma Makalesi

DOI:10.5281/zenodo.15089584

GİRİŞ

Zekâ, hem geçmişte hem de günümüzde insanoğlunun her zaman ilgisini çekmiştir. Galton, zekânın ilk tanımlarından birini yapmış ve zekâyı, bilgi edinme kanalları olarak hizmet eden, duyulara dayanan genel bir kapasite olarak tanımlamıştır (Sak, 2010). Zekânın tanımlanmasına ek olarak, çeşitli perspektifler farklı zekâ türleri önermiştir. Bu perspektiflerden biri Howard Gardner'ın "Frame of Mind" (Zihin Çerçevesi) adlı kitabında ortaya koyduğu "çoklu zekâ teorisidir". Bu teori yedi zekâ türünün ana hatlarını çizmektedir: dilsel, mantıksal-matematiksel, müziksel, bedensel-kinestetik, uzamsal, kişilerarası ve içsel zekâ. Kitap ayrıca dört zekâ modeli tanımlamaktadır: fiziksel zekâ, IQ (dilsel ve matematiksel zekâ), EQ (duygusal zekâ) ve SQ (ruhsal zekâ). EQ ve SQ'nun birbiriyle yakından ilişkili olduğu, her ikisinin de fiziksel ya da analitik düşünceden ziyade duygularla ilgilendiği öne sürülmektedir (Zohar & Marshall, 2014).

Son yıllarda, özellikle duygusal yönleri yaptığı vurgu nedeniyle, önemli bir zekâ türü olarak manevi zekâyı daha fazla odaklanılmaktadır (Karakaş, 2017; Söylemez ve Koç, 2019). Manevi zekâ, bir kişinin uzmanlık bilgisini oluşturan bir dizi yetenek ve yetkinliği içeren, anlam bulmaya yönelik içsel bir yetenek olarak tanımlanmaktadır. Emmons ve diğerleri (2008), manevi bilginin, uyarlanabilir problem çözme davranışına yardımcı olan bir bilgi tabanına katkıda bulunduğunu öne sürmektedir. Eğitim bağlamında ele alındığında konu ile ilgili yapılan çalışmalarda, öğrencilerin manevi zekâsının yüksek olmasının akademik performansları ve başarıları üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu belirtilmektedir (Ma ve Wang, 2022; Zhou vd., 2024). Khoshtinat (2012), manevi zekânın maneviyat ve değerlerle iç içe olduğunu, böylece kişinin kültürel ve sosyal zorlukları etkili bir şekilde ele alma becerisini geliştirdiğini belirtmiş ve bireyin yaşamındaki önemini altını çizmiştir. Dolayısıyla, bireyin yaşamına ilişkin duygu ve düşüncelerinin kapsamlı bir değerlendirmesini yansıtan psikolojik iyi oluşun (Türkdoğan ve Duru, 2012) manevi zekâ ile ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Psikolojik iyi oluş, kişisel kaygılar ile toplumsal çıkarlar arasında bir denge kurma çabasını içerir. Sadece mutlu olmanın ötesinde, kişinin gerçek potansiyelini gerçekleştirme arayışı olarak tanımlanmaktadır (Karaçam ve Pulur, 2016). Bu kavram, bireylerin kendilerini iyi hissetmeleri, üretken olmaları, yaşamda anlam bulmaları ve insani değerleri teşvik etmeleriyle bağlantılıdır (Ertürk vd., 2016). Psikolojik iyi oluş; kendini kabul, başkalarıyla olumlu ilişkiler, özerklik, çevresel ustalık, yaşam amacı ve kişisel gelişim gibi alt boyutlardan oluşmaktadır (Ryff, 1989). Araştırmalar, yüksek psikolojik iyi oluşa sahip kişilerin daha iyi psikolojik ve fiziksel sağlığa ve daha üstün bir yaşam kalitesine sahip olma eğiliminde olduklarını göstermiştir (Keyes vd., 2010). Bu nedenle, yüksek psikolojik iyi oluş genellikle daha fazla yaşam doyumu ile ilişkilendirilmektedir.

İlk olarak 1961 yılında Neugarten tarafından mutluluğun bir alt boyutu olarak ortaya atılan yaşam doyumu, yıllar boyunca önemli bir çalışma konusu olmuştur (Dilmaç ve Ekşi, 2008). Çeçen (2008) yaşam doyumunu, kişinin yaşamını bireysel ölçütlere göre olumlu değerlendirmesi olarak tanımlamıştır. Yaşam doyumu, bireyin mutluluğuna, yaşam kalitesine ve öznel iyi oluşuna göre değişiklik gösterebilmektedir. Bireylerin yoğun duygular, iş tatmini ve başarılı olma arzusu yaşadığı lise yıllarında önemli bir rol oynamaktadır. Manevi zekâ, psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumu kavramları eğitimle yakından ilişkilidir ve birbirlerini önemli ölçüde etkilemektedir. Bu kavramların eğitim süreci içerisinde değerlendirilmesi ve geliştirilmesi, özellikle de iyi hazırlanmış nesillerin yetiştirilmesi için elzemdir. Møller (1996) gençlerin yaşam doyumunu incelemenin toplumsal refah ve gelecek açısından önemini vurgulamıştır. Üstün yetenekli öğrencilerin

kendilerinin farkına vardıkları, kariyer kararları aldıkları ve kişiliklerine yatırım yaptıkları lise döneminde yüksek yaşam doyumu, mutlulukları ve kişisel gelişimleri için çok önemlidir (Seydoğulları vd., 2014).

Bireyler arasında farklı yetenek ve zekâ seviyeleri mevcuttur. Nüfusun yaklaşık %2'sini oluşturan özel yetenekli bireylerin üretkenliklerini artırmak ve potansiyellerini toplumsal kalkınma için kullanmak üzere eğitilmeleri, toplumsal refah ve uluslararası konumun belirlenmesi açısından kritik önem taşımaktadır. Liderlik, motivasyon, kararlılık, hızlı düşünme ve yaratıcı problem çözme becerileri ile karakterize edilen özel yetenekli bireyler, toplumsal ilerleme ve değişimin temel itici güçleridir (MEB, 2019). Çağdaş eğitim sistemi, geleceğin önemli insan kaynağı olan günümüzün özel yetenekli çocuklarını keşfetmek ve toplumsal gelişime katkıda bulunacak şekilde eğitmek gibi önemli bir sorumluluk taşımaktadır (Davaslıgil, 2004). Özel yetenekli öğrencilerde manevi zekâ, psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumunu birlikte inceleyen çalışmalar konusunda literatürde bir boşluk bulunmaktadır. Dolayısıyla özel yetenekli öğrencilerde bu boyutların araştırılmasının, eğitim programlarının hazırlanmasına ve rehberlik faaliyetlerine katkı sağlaması beklenmektedir.

Literatür, nispeten yeni bir kavram olan manevi zekâ ile ilgili çalışmaların hâla az olduğunu ortaya koymaktadır. Söylemez ve Koç (2019) yaptıkları çalışmada, manevi zekânın yaşam anlamı ve memnuniyetinin güçlü bir yordayıcısı olduğunu bulmuşlardır. Karakaş (2017) manevi zekânın içsel yönelimli dindarlık, affedicilik ve öznel iyi oluş ile ilişkisini araştırmış ve anlamlı bir pozitif ilişki tespit etmiştir. Psikolojik iyi oluşla ilgili olarak, Söner ve Yılmaz (2018) lise öğrencilerinin iyi oluşunu sosyal medya bağımlılığı gibi faktörlerle ilişkili olarak incelemiştir. Kız ve erkek öğrencilerin iyi olma halleri arasında anlamlı bir fark bulunmazken, akıllı telefonu olan ve Anadolu liselerinde okuyan öğrencilerin psikolojik iyi olma hallerinin imam hatip liselerinde okuyan öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Eryılmaz (2011) ergenlerde benlik saygısı ve iyimserliği incelemiş ve geleceğe yönelik olumlu beklentilerin daha yüksek öznel iyi oluşla bağlantılı olduğu sonucuna varmıştır. Çelik (2008) de duygusal zekâ ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelemiş ve öznel iyi oluşun duygusal zekâyı yordamasıyla orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulmuştur.

Koçak ve İçmenoğlu (2012) çalışmalarında, özel yetenekli ortaöğretim öğrencilerinin duygusal zekâ ve yaratıcılık düzeylerinin yaşam doyumlarını nasıl etkilediğini incelemişlerdir. Öğrencilerin duygusal zekâ alt boyutları, yaratıcılık düzeyleri ve yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Özellikle, iyimserlik ve duyguları ifade etme alt boyutları özel yetenekli öğrencilerde yaşam doyumunun anlamlı yordayıcılarıdır. Kırtıl'ın (2009) araştırması da öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleri ile yaşam doyumları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Manevi zekâ, psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumunun eğitimdeki önemi göz önüne alındığında, daha fazla çalışmaya ihtiyaç olduğu açıktır. Manevi zekânın bilimsel bir kategori olarak ortaya çıkması, araştırmalar için yeni yollar açmıştır. Manevi zekâ, psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumu üzerine çok sayıda çalışma olmasına rağmen, üçünü bir arada inceleyen bir araştırmaya rastlanamamıştır. Bu nedenle, bu çalışma özel yetenekli öğrencilerin manevi zekâ düzeylerini psikolojik iyi oluşları ve yaşam doyumları ile ilişkili olarak incelemeyi amaçlamaktadır. Bu inceleme, uzmanlara özel yetenekli öğrencilere etkili psikolojik danışmanlık sağlama ve psikososyal eğitimler düzenleme konusunda yardımcı olabilir. Ayrıca, çalışmanın önerilerinin, benzer konularda gelecekte yapılacak araştırmalar için değerli bir rehber görevi görebileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, özel yetenekli lise öğrencilerinin manevi zekâları ile psikolojik iyi oluşları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın alt soruları şunlardır:

1. Öğrencilerin manevi zekâ, psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumu düzeyleri nedir?
2. Öğrencilerin manevi zekâları, psikolojik iyi oluşları ve yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Manevi zekâ, psikolojik iyi oluşu anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?
4. Manevi zekâ, yaşam doyumunu anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?

YÖNTEM

Çalışmada manevi zekâ, psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumu arasındaki ilişkileri araştırmak için ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu model, çoklu değişkenler arasındaki ilişkilerin varlığını ve doğasını belirlemeyi amaçlamaktadır (Karasar, 2015). Bu tür çalışmalarda, ilişkiler belirlendikten sonra, değişkenler arasındaki potansiyel neden-sonuç ilişkilerine dair tahminlerde bulunmaktadır.

Örnekleme

Bu çalışmada, katılımcılar amaçlı örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Erkuş (2012) amaçlı örneklemenin belirli, sınırlayıcı ve ulaşılması zor özelliklere sahip kişiler üzerinde yapılması planlanan araştırmalarda tercih edilmesi gereken bir yöntem olduğunu belirtmektedir. Araştırmaya Gaziantep'teki Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğrenim gören toplam 246 özel yetenekli öğrenci katılmıştır.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin BİLSEM 'deki Program Basamak Dağılımları

Sınıfı (BİLSEM'deki Programı)	Erkek	Kız	Toplam
9. Sınıf (ÖYG)	31	33	64
10. Sınıf (ÖYG)	39	35	74
11. Sınıf (Proje)	37	30	67
12. Sınıf (Proje)	22	19	41
Genel Toplam	129	117	246

Not: ÖYG, özel yetenekleri geliştirme programı

Tablo 1, toplam katılımcıların 129'unun (%52,4) erkek, 117'sinin (%47,6) kadın olduğunu ortaya koymaktadır. Sınıf düzeyleri dikkate alındığında, 9. sınıfta (ÖYG) 31 erkek ve 33 kız öğrenci bulunurken, 10. sınıfta (ÖYG) 39 erkek ve 35 kız öğrenci bulunmaktadır. 11. sınıfta (Proje) 37 erkek ve 30 kız öğrenci, 12. sınıfta (Proje) ise 22 erkek ve 19 kız öğrenci bulunmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veriler, öğrencilerin kişisel bilgilerinin yanı sıra "Manevi Zekâ Ölçeği", "Psikolojik İyi Oluş Ölçeği" ve "Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Ölçeklerde 5'li Likert yanıt formatı kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Formda öğrencinin cinsiyeti, yaşı, öğrenim gördüğü il ve Bilsem (Bilim ve Sanat Merkezi) basamak alanı/sınıfı ile ilgili sorular yer almaktadır.

Manevi Zekâ Ölçeği: Orijinali Kumar ve Mehta (2011) tarafından geliştirilen ölçek, Erduran-

Tekin ve Ekşi (2019) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Bu ölçek, *kendini açma, insani değerler, merhamet ve vicdanlılık* olmak üzere dört alt boyuta ayrılan 19 maddeden oluşmaktadır. Toplam puan, alt boyutların toplanmasıyla hesaplanabilmektedir. Bu çalışmada ölçeğin güvenilirliği ve geçerliliği yeniden değerlendirilmiştir. Genel iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) .824 olarak bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliliği için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. DFA sonuçları kabul edilebilir model uyum değerlerine işaret etmiştir (Hu ve Bentler, 1999; Kline, 2011): $\chi^2=158.419$, $\chi^2/sd=2.296$, $p=0.00$, GFI=0.912, NFI=0.891, TLI=0.913, CFI=0.934, RMSEA=0.076, değerlerin kabul edilebilir düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.

Psikolojik İyi Oluş Ölçeği: Ryff'in (1989) çok boyutlu iyi oluş modeline göre tasarlanan Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, kendini kabul, başkalarıyla olumlu ilişkiler, özerklik, çevresel ustalık, yaşam amacı ve kişisel gelişim gibi boyutları içermektedir. Ryff ve Keyes tarafından 1995 yılında kısaltılarak revize edilmiş ve 2004 yılında İmamoğlu tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek 18 maddeden oluşmakta ve toplam puan üzerinden değerlendirilebilmektedir. Bu çalışmada ölçeğin güvenilirliği ve geçerliliği yeniden değerlendirilmiş ve iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) .796 olarak hesaplanmıştır. Yapı geçerliliğini değerlendirmek için DFA yapılmış ve model uyum değerleri $\chi^2=177.592$, $\chi^2/df=2.467$, $p=0.00$, GFI=0.895, NFI=0.872, TLI=0.897, CFI=0.919, RMSEA=0.080 olarak bulunmuştur. Bu değerler kabul edilebilir düzeydedir (Hu ve Bentler, 1999; Kline, 2011).

Yaşam Doyumu Ölçeği: Diener ve arkadaşları (1985) tarafından öğrencilerin yaşam doyumunu ölçmek için geliştirilen ölçek, Dağlı ve Baysal (2016) tarafından uyarlanmış, geçerliliği ve güvenilirliği test edilmiştir. Ölçek tek boyutta 5 maddeden oluşmaktadır. DFA sonuçları model uyum değerlerinin kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermiştir (Hu ve Bentler, 1999; Kline, 2011): $\chi^2=6.762$, $\chi^2/df=2.254$, $p=0.00$, GFI=0.989, NFI=0.936, TLI=0.870, CFI=0.961, RMSEA=0.074.

Verilerin Analizi

Aykırı (uç) değerleri belirlemek için her bir ölçek maddesinin z-değerleri hesaplanmış ve -3 ila +3 aralığının dışındaki değerler çıkarılmıştır (Çokluk vd., 2012). Çarpıklık ve basıklık değerleri -1,5 ile +1,5 arasında değişmekte olup verilerin normal dağılım gösterdiğini doğrulamaktadır (Tabachnick ve Fidell, 2013). Tanımlayıcı istatistikler, korelasyon ve regresyon analizleri için SPSS 22.0, DFA için ise AMOS 23.0 kullanılmıştır. χ^2/sd için 5'ten küçük değerler, RMSEA için .08'den küçük değerler ve GFI, NFI, IFI, TLI ve CFI için .90 veya üzeri değerler iyi uyum değerleri olarak kabul edilmektedir (Hu ve Bentler, 1999). Güvenilirlik için Cronbach's Alpha (α) katsayıları hesaplanmıştır. Korelasyon katsayıları değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemiş, regresyon analizi ise bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenleri yordama düzeylerini değerlendirmiştir.

Etik Kurul İzin Belgesi

Bu araştırma XXX Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 11.15.2023 tarihinde 202/124 sayılı kararı ile etik yönden uygun bulunmuştur.

BULGULAR

Değişkenlere İlişkin Betimsel İstatistikler ve Korelasyon Katsayıları

Tablo 2. Manevi Zekâ, Psikolojik İyi Oluş ve Yaşam Doyumuna İlişkin Betimsel İstatistikler ve Korelasyon Katsayıları

Değişkenler	Ortalama	SS	Std. Hata	1	2	3
1. Manevi Zekâ	3.33	.66	.04	1		
2. Psikolojik İyi Oluş	4.02	.37	.02	.194**	1	

3. Yaşam Doyumu	4.17	.40	.02	.228**	.188**	1
-----------------	------	-----	-----	--------	--------	---

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Tablo 2, öğrencilerin manevi zekâ algılarının orta düzeyde olduğunu (ortalama = 3,33), psikolojik iyi oluş (ortalama = 4,02) ve yaşam doyumu (ortalama = 4,17) algılarının ise nispeten yüksek olduğunu göstermektedir. Bu da öğrencilerin ortalama puanlarına göre yaşam doyumunun en yüksek algı düzeyine, manevi zekânın ise en düşük algı düzeyine sahip olduğu anlamına gelmektedir. Korelasyon katsayıları, manevi zekâ ile psikolojik iyi oluş ($r = .194$, $p < .01$); manevi zekâ ile yaşam doyumu ($r = .228$, $p < .01$) ve psikolojik iyi oluş ile yaşam doyumu ($r = .188$, $p < .01$) arasında pozitif ilişkiler olduğunu göstermektedir.

Manevi Zekânın Psikolojik İyi Oluşu Yordaması

Tablo 3. Manevi Zekânın Psikolojik İyi Oluşu Yordamasına Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları

Yordayıcı (bağımsız) değişken	B	Std. Hata	β	t	p
(sabit)	3.649	.126		28.998	.000
Manevi Zekâ	.110	.037	.194	2.966	.003

Yordanan (bağımlı) değişken: Psikolojik İyi Oluş

R^2 değişim = .037, $p < .01$

Tablo 3'te sunulan regresyon analizine göre, manevi zekâ özel yetenekli öğrenciler için psikolojik iyi oluşun anlamlı bir yordayıcısıdır ($\beta = .194$, $p < .01$). Manevi zekâ, özel yetenekli öğrencilerin psikolojik iyi oluşlarındaki varyansın yaklaşık % 4'ünü açıklamaktadır ($R^2_{\text{değişim}} = .037$; $p < .01$). Bu, öğrencilerin manevi zekâları geliştikçe psikolojik iyi oluşlarının da iyileşme eğiliminde olduğu anlamına gelmektedir.

Manevi Zekânın Yaşam Doyumunu Yordaması

Tablo 4. Manevi Zekânın Yaşam Doyumunu Yordamasına Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları

Yordayıcı (bağımsız) değişken	B	Std. Hata	β	t	p
(sabit)	4.483	.190		23.618	.000
Manevi Zekâ	.197	.056	.228	3.526	.001

Yordanan (bağımlı) değişken: Yaşam Doyumu

R^2 değişim = .052, $p < .01$

Tablo 4'te regresyon analizi sonuçları, öğrencilerin manevi zekâlarının yaşam doyumlarını önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir ($\beta = .228$, $p < .01$). Yaşam doyumundaki varyansın yaklaşık %5'i manevi zekâ tarafından açıklanmaktadır ($R^2_{\text{değişim}} = .052$; $p < .01$). Daha basit bir ifadeyle, daha yüksek manevi zekâ düzeyleri öğrenciler arasında daha yüksek yaşam doyumu ile ilişkilidir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Özel yetenekli öğrencilerin manevi zekâları ile psikolojik iyi oluşları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırma, öğrencilerin manevi zekâ algılarının orta düzeyde olduğunu, psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumu algılarının ise görece yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Manevi zekânın literatüre yeni girmesi ve sınırlı sayıda çalışma olması nedeniyle öğrencilerin manevi zekâ algı düzeylerini belirleyen bir araştırmaya rastlanamamıştır. Psikolojik iyi oluşla ilgili olarak Çelik (2019) benzer sonuçlar bulmuş ve öğrencilerin düzeylerinin görece yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Aydın (2019) da bu bulguyu desteklemiştir. Ogurlu ve

arkadaşları (2016) yaşam doyumunun özel yetenekli öğrenciler arasında orta düzeyde olduğunu bulmuş, Özkaya (2017) da benzer bulgular elde etmiştir. Bununla birlikte, mevcut araştırma öğrencilerin yaşam doyumlarının nispeten yüksek olduğu sonucuna varmıştır.

Değişkenler arasındaki ilişkilerin yönü ve düzeyi korelasyon analizi ile incelendiğinde, öğrencilerin manevi zekâları ile psikolojik iyi oluşları ve yaşam doyumları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ayrıca, psikolojik iyi oluş ile yaşam doyumları arasında düşük düzeyde de olsa pozitif bir ilişki tespit edilmiştir. Karakaş'ın (2017) manevi zekâ ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelediği araştırması, manevi zekânın daha olumlu duygulara ve iyi oluşa katkıda bulunduğunu göstermiştir. Benzer şekilde, Söylemez (2016) tarafından manevi zekâ ve yaşam doyumları üzerine yapılan bir çalışmada, mevcut bulguları destekler şekilde, manevi zekâ, yaşamın anlamı ve yaşam doyumları arasında anlamlı pozitif ilişkiler olduğu sonucuna varılmıştır. Bu araştırma, yüksek manevi zekâ düzeylerinin öğrencilerin yaşam doyumunu artırdığını doğrulamaktadır. Korelasyon analizinden elde edilen bir diğer önemli bulgu da psikolojik iyi oluş ile yaşam doyumları arasındaki pozitif ve anlamlı ancak düşük düzeyli ilişkidir. Keyes ve diğerlerine (2010) göre, yüksek psikolojik iyi oluşa sahip bireyler daha iyi psikolojik ve fiziksel sağlığa ve daha yüksek yaşam kalitesine sahip olma eğilimindedir ve bu da psikolojik olarak iyi hissedilenler arasında daha yüksek yaşam doyumuna yol açmaktadır.

Değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesinin ardından, manevi zekânın psikolojik iyi oluşun ve yaşam doyumunun bir yordayıcısı olup olmadığını belirlemek için regresyon analizi yapılmıştır. Bağımsız değişken olarak manevi zekânın ve bağımlı değişken olarak psikolojik iyi oluşun kullanıldığı ilk modelde, regresyon analizi manevi zekânın psikolojik iyi oluşun anlamlı bir yordayıcısı olduğunu göstermiştir. Daha basit bir ifadeyle, yüksek manevi zekâ düzeyleri öğrencilerin psikolojik iyi oluşlarını olumlu yönde etkilemektedir. Karakaş (2017) da benzer sonuçlar bulmuş ve manevi zekânın iyi oluşu olumlu yönde yordadığını göstermiştir. İkinci modelde, manevi zekâ (bağımsız değişken) yaşam doyumunun (bağımlı değişken) bir yordayıcısı olarak analiz edilmiş ve bulgular manevi zekânın yaşam doyumunu pozitif ve anlamlı bir şekilde yordadığını ortaya koymuştur. Bu bulgu, manevi zekânın öğrencilerin yaşam doyumunu anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna ulaşan Söylemez ve Koç (2019) tarafından da desteklenmiştir. Bu bulgular, öğrencilerin manevi zekâ düzeyleri arttıkça yaşam doyumlarının da arttığını göstermektedir.

Araştırma bulgularına dayanarak çeşitli öneriler getirilmiştir. Psikolojik iyi oluşu ve yaşam doyumunu artırmak için, tüm eğitim seviyelerindeki dersler manevi zekâyı geliştiren öğrenme-öğretme yöntemlerini içermelidir. Özel yetenekli öğrenciler, yaşam doyumlarını artıracak sosyal faaliyetlere katılma fırsatlarına sahip olmalıdır. Eğitim programları ve eğitim oturumları araştırma bulgularına göre tasarlanmalıdır. Programlar manevi zekâyı geliştirecek şekilde düzenlenmeli, ebeveynleri ve eğitimcileri manevi zekânın önemi konusunda eğitmek için seminerler düzenlenmelidir. Özel yetenekli öğrencilerin mutlu olmalarını ve olumlu bir bakış açısına sahip olmalarını sağlamak için, olumlu bir bakış açısı geliştiren ve manevi zekâyı geliştiren eğitimler verilmeli, böylece yaşam doyumları ve psikolojik iyi olma hali artırılmalıdır.

Çalışma, özel yetenekli öğrencilerden oluşan bir örnekleme odaklanmıştır. Farklı örneklemelerle araştırma yapmak, sonuçlar arasındaki benzerlik ve farklılıklara dair karşılaştırmalı içgörüler sağlayabilir. Gelecekteki araştırmalar, kişilik özellikleri, algılanan sosyal destek ve öz yeterlilik gibi manevi zekâ, psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumları ile ilişkili olduğu düşünülen

değişkenleri inceleyebilir. Bu çalışmada nicel bir yöntem kullanılmış olsa da değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek için nitel araştırmalar yapılabilir.

Yazarların Katkı Oranı

Yazar makaleyi tek başına hazırlamıştır.

Çıkar Çatışması

Herhangi bir kişi veya kurum ile çıkar çatışması yoktur.

KAYNAKLAR

- Aydın, E. (2019). *Ergenlerin algılanan anne baba tutumlarının benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi.
- Çeçen, A. R. (2008). Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yordamada bireysel bütünlük (tutarlılık) duygusu, aile bütünlük duygusu ve benliksaygısı. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 4(1), 19-30.
- Çelik, S. (2019). *Ergenlerde psikolojik iyi oluşun kişilik özellikleri ve yaşam amaçları değişkenlerine göre yordanması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Çelik, Ş. (2008). *Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının duygusal zekâ açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli SPSS ve LISREL uygulamaları*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dağlı, A. ve Baysal, N. (2016). Yaşam doyumunu ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Electronic Journal of Social Sciences*, 15(59), 1250-1262.
- Davaslıgil, Ü. (2004). *Üstün zekâlı çocukların eğitimi. I. üstün yetenekli çocuklar kongresi seçilmiş makaleler kitabı*. Çocuk Vakfı Yayınları.
- Dılmaç, B. ve Ekşi, H. (2008). Meslek yüksek okullarında öğrenim gören öğrencilerin yaşam doyumları ve benlik saygılarının incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20, 279-287.
- Emmons, R., Mehmedoğlu, A. ve Şengül, F. (2008). Maneviyat bir zekâ mıdır? Güdülenme, biliş ve nihai ilgi psikolojisi. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (35), 133-158.
- Erduran-Tekin, Ö. ve Ekşi, H. (2019). Adapting the scale for spiritual intelligence to Turkish. *Spiritual Psychology and Counseling*, 4, 123-141.
- Erkuş, A. (2012). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci*. (4. Baskı). Seçkin Yayın Evi.
- Ertürk, A., Kara, S. B. K. ve Güneş, D. Z. (2016). Duygusal emek ve psikolojik iyi oluş: bir yordayıcı olarak yönetsel destek algısı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(4), 1723-1744.
- Eryılmaz, A. (2011). Ergen öznel iyi oluşu ile olumlu gelecek beklentisi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 24, 209-215.
- Hu, L. ve Bentler, P. M. (1999). Cut off criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modelling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55.
- İmamoğlu, E. O. (2004). İyi oluşun benlik kurgusu bağıntıları (self-construal correlates of well-being). Unpublished data.

- Karaçam, A. ve Pulur, A. (2016). Beden eğitimi öğretmenlerinin başarı algılarında yordayıcı olarak akademik iyimserlik, psikolojik iyi oluş ve fiziksel öz saygı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(1), 209-218.
- Karakaş, A. C. (2017). Manevi zekanın iç yönelimli dindarlık, affetme esnekliği ve öznel iyi oluşla ilişkisi. *Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 53-63.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (28. basım). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Keyes. C. L., Dhingra, S. S. ve Simoes, E. J. (2010). Change in level of positive mental health as a predictor of future risk of mental illness. *American Journal of Public Health*, 100(12), 2366-2371.
- Khoshtinat, V. (2012). Relationship between spiritual intelligence and religious (spiritual) coping among students of Payame Noor University. *International Research Journal of Applied and Basic Sciences*, 3(6), 1132-1139.
- Kırtıl, S. (2009). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin duygusal zekâ ve yaşam doyumu düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*. Guilford.
- Koçak, R. ve İçmenoğlu, E. (2012). Üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ ve yaratıcılık düzeylerinin yaşam doyumlarını yordayıcı rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(37), 73- 85.
- Ma, Q. ve Wang, F. (2022). The role of students' spiritual intelligence in enhancing their academic engagement: A theoretical review. *Frontiers in Psychology*, 13, 857842. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.857842>
- Møller, V. (1996). Life satisfaction and expectations for the future in a sample of university students: A research note. *South African Journal of Sociology*, 27(1), 16-26. <https://doi.org/10.1080/02580144.1996.10430699>
- MEB (Millî Eğitim Bakanlığı). (2015). *Bilim ve sanat merkezleri yönergesi*.
- MEB (Millî Eğitim Bakanlığı). (2019). *Özel yetenekli bireyler strateji ve uygulama planı* (2013-2017).
- Ogurlu, Ü., Birben, F. Y., Öpengin, E. ve Yalın, H. S. (2016). Üstün zekâli ergenlerde yalnızlık ve yaşam doyumu ilişkisi. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (31), 161-184.
- Özkaya, G. (2017). *Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile umutsuzluk ve yaşam doyumu arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi.
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(6), 1069-1081. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.57.6.1069>
- Sak, U. (2010). *Üstün zekâlılar: Özellikleri, tanılanmaları, eğitimleri*. Maya Akademi.
- Seydoğulları, S. Ü., Arıdağ, N. Ç. ve Koç, M. (2014). The investigation of moral judgement competence of high school students in terms of parental attitudes. *Journal of Faculty of Educational Sciences*, 47(2), 21-40.
- Söner, O. ve Yılmaz, O. (2018). Lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ve psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişki. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(13), 59-74.
- Söylemez, A. (2016). *Manevi zekanın yaşamın anlamı ve yaşam doyumunun yordayıcısı olarak incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi.
- Söylemez, A. ve Koç, M. (2019). Studying spiritual intelligence as a predictor on meaningfulness and life satisfaction. *Spiritual Psychology and Counseling*, 4(2), 109-122.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (sixth ed.). Pearson, Boston.

- Turkdogan, T. ve Duru, E. (2012). The role of basic needs fulfillment in prediction of subjective well-being among university students. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 12(4), 2440-2446.
- Zhou, Z., Tavan, H., Kavarizadeh, F., Sarokhani, M. ve Sayehmiri, K. (2024). The relationship between emotional intelligence, spiritual intelligence, and student achievement: a systematic review and meta-analysis. *BMC Medical Education*, 24(1), 217. <https://doi.org/10.1186/s12909-024-05208-5>
- Zohar, D. ve Marshall, I. (2014). *SQ: Ruhsal zekâmızla bağlantı kurmak*. (B. Erdemli ve K. Budak. Çev.). Meta Yayınları.